

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 227/2013-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. apríla 2013 predbežne prerokoval sťažnosť M. Ď. a I. Ď., obaja bytom Z., zastúpených advokátkou JUDr. M. K., K., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 216/2011 a jeho uznesením zo 6. septembra 2012, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. Ď. a I. Ď. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. januára 2013 doručená sťažnosť M. Ď. a I. Ď. (ďalej spolu len „sťažovatelia“; v citáciách aj „sťažovateľ v rade 1.“ a „sťažovateľka v rade 2.“), obaja bytom Z., zastúpených advokátkou

JUDr. M. K., K., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 216/2011 (ďalej aj „napadnuté konanie“) a jeho uznesením zo 6. septembra 2012 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Sťažovatelia v sťažnosti okrem iného uvádzajú:

«Sťažovateľ v rade 1. podal dňa 25. 08. 2009 na Okresný súd Komárno návrh na vydanie platobného rozkazu o zaplatenie 13 277,57 EUR s príslušenstvom. Predmetom žalobného návrhu proti žalovaným: 1... a 2... bol nárok na zaplatenie... 13 277,57 EUR s príslušenstvom, ktorý si uplatnil sťažovateľ v rade 1. titulom zmluvy o prevzatí dlhu zo dňa 15. 05. 2006, ktorému predchádzalo Uznanie dlhu zo dňa 15. 05. 2006. Vec bola evidovaná pod sp. zn. 7 Ro/205/2009, neskôr 2. 10. 2009 bola prevedená do oddelenia občianskych vecí pod sp. zn. 13 C 217/2009.

Súd vytýčil pojednávanie na deň 30. 3. 2010, ktoré bolo na žiadosť právnej zástupkyne žalovaných a po príslube žalovanej v rade 1. o úhrade dlžoby odročené za účelom mimosúdneho vyriešenia sporu.

Sťažovateľ v rade 1. dňa 27. 05. 2010 podal na Okresný súd Komárno návrh na pripustenie vstupu ďalšieho účastníka do konania a návrh na pripustenie zmeny petitu.

Okresný súd Komárno Uznesením č. 13 C/217/2009-103 zo dňa 01. 06. 2010 pripustil, aby do konania ako žalobca v rade 2. pristúpila sťažovateľka v rade 2.

Sťažovateľ v rade 1. dňa 2. 6. 2010 podal na Okresný súd v Komárne návrh na vydanie predbežného opatrenia a súd Uznesením č. 13 C 217/2009-109 zo dňa 2. 6. 2010, právoplatným dňa 25. 6. 2010 nariadil predbežné opatrenie a... žalovanej v rade 1. ako aj jej manželovi... zakázal akýmkoľvek spôsobom nakladať, scudziť, zaťažiť alebo prenajať nehnuteľnosti vedené Správou katastra Komárno... a to až do právoplatného skončenia konania vo veci samej.

Okresný súd na pojednávaní dňa 05. 10. 2010 pripustil zmenu petitu v tomto znení: Súd ukladá žalovanej v 1. a v 2. rade zaplatiť žalobcom v 1. a v 2 rade spoločne

a nerozdielne sumu 15.863,49 eur spolu s 7,5 % úrokom z omeškania zo sumy 13.211,17 eur od 1. 11. 2008 až do zaplatenia.

Okresný súd na pojednávaní dňa 08. 03. 2011 pripustil zmenu petitu na základe návrhu žalobcov zo dňa 8. 11. 2010, súdu doručeného 9. 11. 2010.

Na súdnom pojednávaní dňa 10. 05. 2011 Okresný súd Komárno (ďalej len „súd prvého stupňa“) vyniesol Rozsudok sp. zn. 13 C/217/2009-162, ktorým zaviazal žalovanú v 1. rade... zaplatiť žalobcom v rade 1. a 2. spoločne a nerozdielne sumu 15.657,31 EUR spolu s 9,5% úrokom z omeškania ročne zo sumy 13.045,21 EUR od 1. 11. 2008 až do zaplatenia, to všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Ďalej zaviazal žalovanú v 1. rade... zaplatiť žalobcom v 1. a 2. rade spoločne a nerozdielne náhradu trov konania vo výške 2 786,53 EUR na účet právnej zástupkyne žalobcov... do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Návrh voči žalovanej v rade 2., ... zamietol v celom rozsahu.

Žalovaná v rade 2. podala proti vyhovujúcej časti rozsudku sp. zn. 13 C/217/2009-162 zo dňa 10. 05. 2011 dňa 15. 07. 2011 odvolanie a žiadala, aby čo do výroku I. a II. rozsudku zmenil, a to tak, že návrh navrhovateľa zamietne alebo uloží odporcovi 1. povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 1 a 2 spoločne a nerozdielne sumu 7.286,07 EUR s prísl. a zároveň zaviazže navrhovateľa 1 a 2 na náhradu trov súdneho konania odporcovi 1.“

Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) vo veci rozhodol dňa 06. 09. 2012 bez otvorenia odvolacieho pojednávania a Uznesením sp. zn. 8 Co/216/2011-205 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej vyhovujúcej časti týkajúcej sa odporkyne v 1. rade a v časti náhrady trov konania vo vzťahu navrhovateľov v 1. a 2 rade k odporkyni v1. rade zrušil a vec v týchto častiach vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Odvolací súd vydal namietané rozhodnutie, prijal odchylné skutkové zistenia ako súd prvého stupňa bez toho, aby vykonal dokazovanie vo veci a umožnil účastníkom konania výkon ich významných procesných práv.

K porušeniu v sťažnosti označených práv došlo postupom odvolacieho súdu a namietaným rozhodnutím z týchto dôvodov:

odvolací súd dospel k rozdielnym skutkovým zisteniam než súd prvého stupňa bez toho, aby sám vykonal akékoľvek dokazovanie, resp. dokazovanie opakoval alebo doplnil a umožnil sťažovateľom realizáciu ich procesných práv,

odvolací súd zrušil prvostupňové rozhodnutie bez toho, aby bol daný niektorý z taxatívnych dôvodov uvedených v ust. § 221 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), namietané rozhodnutie je nepreskúmateľné.

Sme za to, že súd prvého stupňa svoje rozhodnutie riadne a náležite odôvodnil tak, ako to má na mysli ustanovenie § 157 ods. 2 OSP a obsah odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa je dôkladné, umožňuje účastníkom konania posúdiť, ako súd v ich veci vyložil a aplikoval príslušné právne predpisy procesné aj hmotnoprávne a akými úvahami sa riadil pri svojom rozhodovaní o veci samej a plne vychádzal zo záverov vykonaného dokazovania.

Odvolací súd záver, že rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti zruší podľa § 221 ods. 1 písm. f) OSP a vec vráti v tejto časti súdu prvého stupňa na ďalšie konanie podľa § 221 ods. 2 OSP náležite a dostatočne neodôvodnil.

Hoci odvolací súd uviedol, že rozsudok ruší podľa § 221 ods. 1 písm. f) OSP dôvod, ktorý uviedol nie je dôvodom pre zrušenie rozhodnutia súdu prvého stupňa podľa tohto ustanovenia, ním označenú vadu nemožno pod toto ustanovenie subsumovať.

Sme toho názoru, že práve namietané rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné a jeho odôvodnenie je nepostačujúce a zmätočné. Arbitrárnosť namietaného rozhodnutia vidíme aj v jeho nedostatočnom a nepreskúmateľnom odôvodnení, ktoré je plné rozporov a nevychádza zo záverov vykonaného dokazovania vo veci súdom prvého stupňa a niektoré skutočnosti, zistené súdom prvého stupňa necháva bez povšimnutia alebo ich hodnotí účelovo.

Pokiaľ ide o odvolacie konanie sme za to, že platí generálne pravidlo, že odvolací súd je viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvého stupňa (ust. § 213 ods. 1 OSP). Skutkové závery prijaté súdom prvého stupňa je odvolací súd oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len vykonaním dokazovania v zmysle ust. § 213 ods. 3 až 5 OSP, pričom pri tom musí rešpektovať procesné práva účastníkov konania a umožniť im ich realizáciu. Pri vykonaní takéhoto dokazovania by musel dbať na procesné práva účastníkov konania vyjadriť sa k jednotlivým dôkazom, nakoľko opačným postupom by došlo k odňatiu práva účastníkov konania konať pred súdom a tým aj k porušeniu práva na súdnu ochranu garantovaného v článku 46 Ústavy Slovenskej republiky.

Tým, že sa odvolací súd odchyľil od skutkových zistení súdu prvého stupňa bez toho, aby si pre to zadovážil rovnocenný podklad a bez toho, aby umožnil sťažovateľom vyjadriť sa k navrhovaným dôkazom a tiež k vykonaným dôkazom a ovplyvniť tak súdne konanie, sťažovateľom odňal dôležité procesné práva a porušil ich ústavné právo na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

Namietané rozhodnutie odvolacieho súdu je arbitrárne, jeho odôvodnenie je nepreskúmateľné a nedostatočné, v dôsledku čoho bolo priamo porušené právo sťažovateľov na súdnu ochranu, ako aj zásady spravodlivého súdneho procesu.»

Na základe uvedených skutočností sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo M. Ď... a I. Ď... upravené v článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, v článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Nitre a jeho uznesením sp. zn. 8 Co/216/2011-205 zo dňa 06. 09. 2012 porušené bolo.

2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 8 Co/216/2011-205 zo dňa 06. 09. 2012 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. M. Ď. a I. Ď. priznáva trovy konania/právneho zastúpenia v sume 275,94 EUR (slovom: dvestosedemdesiatpäť eur a 94 centov), ktoré je Krajský súd v Nitre povinný zaplatiť na účet advokátky...“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním

a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa tvrdenia sťažovateľov napadnutým uznesením krajského súdu, ako aj postupom, ktorý prechádzal jeho vydaniu, došlo k porušeniu ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže krajský súd

- dospel k rozdielnym skutkovým zisteniam než okresný súd bez toho, aby sám vykonal vo veci akékoľvek dokazovanie, resp. dokazovanie opakoval alebo doplnil ho a umožnil pritom sťažovateľom realizáciu ich procesných práv, a

- zrušil rozhodnutie prvostupňového súdu bez toho, aby bol daný niektorý z taxatívnych dôvodov ustanovených v § 221 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

Z uvedených dôvodov považujú sťažovatelia napadnuté uznesenie krajského súdu za nepreskúmateľné a arbitrárne.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Napadnuté uznesenie krajského súdu nie je konečným rozhodnutím, dôsledkom ktorého by bolo právoplatné skončenie veci. V dôsledku vydania napadnutého uznesenia krajského súdu bola vec vrátená prvostupňovému súdu, ktorý v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 217/2009 ďalej pokračuje. Sťažovatelia majú a aj budú mať v ďalšom štádiu konania pred okresným súdom, resp. v odvolacom konaní pred krajským súdom možnosť uplatniť ochranu označených práv, ako aj svoju argumentáciu týkajúcu sa skutkovej a právnej stránky predmetnej veci, z čoho vyplýva, že majú ešte k dispozícii iný právny prostriedok ochrany tých práv, ktorých porušenie namietajú vo svojej sťažnosti. V právnej veci sťažovateľov sa súdne konanie nachádza v štádiu prvostupňového konania, v ktorom budú mať k dispozícii všetky procesné oprávnenia, ktoré im priznáva Občiansky súdny poriadok, teda aj právo na riadne opravné prostriedky v prípade neúspechu pred okresným súdom a tiež právo využiť príp. aj mimoriadne opravné prostriedky proti právoplatnému rozhodnutiu vo veci, pokiaľ by bolo v ich neprospech.

Napokon, sťažovateľom nič nebráni, aby v budúcnosti napadli sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy aj konečné rozhodnutie, ktoré bude v ich právnej veci vydané, t. j. rozhodnutie o poslednom procesnom prostriedku, ktoré im zákon na ochranu ich práv účinne poskytuje, a to v prípade, ak dospejú k záveru, že v dôsledku tohto rozhodnutia boli porušené ich ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantované práva alebo slobody. Najskôr teda musí prebehnúť celé konanie až do štádia meritórneho

právoplatného rozhodnutia všeobecných súdov a až potom sa sťažovateľom naskytne možnosť na eventuálne podanie sťažnosti ústavnému súdu.

Ústavný súd už vyslovil, že nemožno akceptovať, aby napĺňanie úsilia o spravodlivé súdne konanie príslušným všeobecným súdom nahradzoval ústavný súd svojím vstupovaním a ingerenciou do dosiaľ meritórne neskončeného konania. Ústavný súd môže urobiť zásah na ochranu ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sťažovateľa až vtedy, keď už ostatné orgány verejnej moci nemajú možnosť namietaný protiústavný stav napraviť (m. m. IV. ÚS 322/09).

Pridržiavajúc sa svojej stabilnej judikatúry ústavný súd ďalej poukazuje na to, že základné právo na súdnu ochranu (siedmy oddiel ústavy) a právo na spravodlivé súdne konanie sú zásadne „výsledkové“, to znamená, že im musí zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí v danej veci od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05). Aj z ďalšej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03) obdobne ako z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. júna 2002) vyplýva, že ústavný súd a Európsky súd pre ľudské práva overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd už v rámci svojej predchádzajúcej judikatúry taktiež vyslovil, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstrániteľ'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku (m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06). V nadväznosti na to ústavný súd poukazuje na to, že v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie právoplatne skončilo (IV. ÚS 254/2011).

Ústavný súd nezistil žiadne dôvody na pripustenie výnimky zo zásady, že spravodlivosť konania pred všeobecnými súdmi možno posudzovať len vo vzťahu k právoplatne skončenému konaniu, t. j. ku konaniu ako celku, ale nie k jeho jednotlivým častiam, ako sa sťažovatelia zjavne nesprávne domnievajú. Pokiaľ by ústavný súd vecne preskúmal sťažnosť predtým, než o veci samej definitívne rozhodne príslušný súd, mohol by zasiahnuť do rozhodovania všeobecných súdov a nedodržel by princíp subsidiarity sťažnosti ustanovený v čl. 127 ods. 1 ústavy.

Keďže ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistil, že sťažovatelia sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môžu domôcť využitím im dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, sťažnosť odmietol z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde (m. m. IV. ÚS 115/07).

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa už ústavný súd ďalšími návrhmi sťažovateľov nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2013